

УДК 330.322(045)

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Юрчик І.Б., Маценко А.А.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуті основні проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в Україну. Проаналізовано статистичні дані, які відбивають динаміку іноземних інвестицій. Виявлено основні проблеми, що перешкоджають збільшенню іноземних інвестицій. Обґрунтовано значущість іноземних інвестицій, як фактора соціально-економічного розвитку країни.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестори.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної економіки важко уявити без ефективної інвестиційної діяльності. Залучення інвестицій, у тому числі іноземних, забезпечує науково-технологічний прогрес, економічне зростання, створення додаткових та збереження існуючих робочих місць, активізацію підприємницької діяльності тощо. В той же час аналіз статистичних даних показує, що інвестиційна привабливість України досить низька. Для підвищення інвестиційної привабливості національної економіки необхідне створення сприятливого інвестиційного клімату [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна діяльність є об'єктом досліджень багатьох вчених. Значення і роль інвестицій вивчалися в роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Ст. Гесць, М. Денисенко, О.Я. Жаліло, А. Музиченко, А. Пересада, Н. Татаренко, Ст. Федоренко, Л.Дж. Гитман, Ст. Шарпа та багатьох інших. Незважаючи на тривале і всебічне висвітлення проблем інвестиційної діяльності в наявній літературі дана проблематика залишається актуальною.

Оскільки економіка в цілому та її складові динамічно розвиваються, існує об'єктивна необхідність постійного проведення досліджень інвестиційної діяльності і відстеження тенденцій в сфері інвестування в національну економіку, зокрема інвестування за рахунок коштів іноземних інвесторів.

Мета даного дослідження полягає у визначенні місця і ролі іноземних інвестицій в розвитку національної економіки; виявлення бар'єрів, які перешкоджають припливу іноземного капіталу в Україну; визначенні основних напрямів поліпшення інвестиційного клімату в Україні.

Виклад основного матеріалу. Як зазначалося вище, розвиток економіки країни безпосередньо пов'язаний з її інвестиційною привабливістю. Для України підвищення інвестиційної привабливості є важливим стратегічним завданням і основою для вирішення соціально-економічних проблем, що стоять перед українським суспільством.

У відповідності з Законом України «Про режим іноземного інвестування», іноземна інвестиційна діяльність розглядається як послідовна, цілеспрямована діяльність, що полягає в капіталізації об'єктів власності, у формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату і має на меті отримання прибутку або певного соціального ефекту [3].

Потрібно зазначити, що Україна володіє величезним потенціалом для залучення інвестицій. Багаті природні ресурси та сприятливі природні умови України значно цьому сприяють. Перспективними галузями для інвестування могли б стати сільськогосподарський, туристичний та енергетичний сектори [4].

За даними Держстату у січні-червні 2015 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1042,4 млн. дол. США та вилучено 351,3 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення капіталу за рахунок переоцінки, утрат та перекласифікації, за даними Держстату, за цей період становить 3604,0 млн. дол. США (у т. ч. за рахунок курсової різниці – 3539,3 млн. дол. США) (рис. 1) [2].



Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в національну економіку за 2005-2015 рр. [2]

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2015 року становив 42851,3 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає 1000,5 дол. США.

На підприємствах промисловості зосереджено 31,5% загального обсягу прямих інвестицій в Україну, в установах фінансової та страхової діяльності – 25,9%.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 12274,1 млн. дол. США, Німеччина – 5489,0 млн. дол. США, Нідерланди – 5108,0 млн. дол. США, Російська Федерація – 2685,6 млн. дол. США, Австрія – 2354,3 млн. дол. США, Велика Британія – 1953,9 млн. дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 1872,6 млн. дол. США, Франція – 1539,2 млн. дол. США, Швейцарія – 1371,2 млн. дол. США та Італія – 966,6 млн. дол. США (рис. 2) [2].

До десяти регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-

Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше всього інвестицій – 93,7 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій.

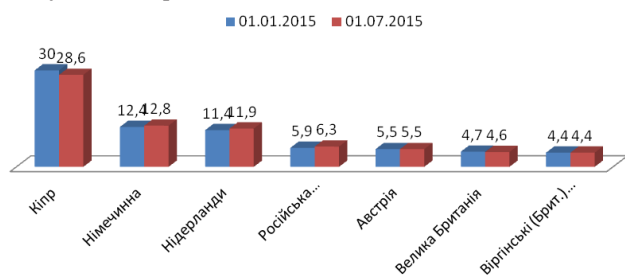


Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами у 2015 році [2]

Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Обсяги залучення капітальних інвестицій підприємств України у січні-червні 2015 року складають 98,7 млрд. грн., що становить 90,8 відсотка до відповідного періоду 2014 року.

Приріст капітальних інвестицій у січні – червні 2015 року досягнуто у 5 регіонах України. Найбільш активно у січні – червні 2015 року освоювались капіталовкладення у Волинській області (175,1 відсотка у порівнянні з відповідним періодом попереднього року), м. Києві (128,3 відсотка), Хмельницькій області (123,1 відсотка). Найбільший спад інвестиційної активності відбувався в Донецькій (33,5 відсотка до січня-червня 2014 року) та Луганській (13,2 відсотка) областях (рис. 3).

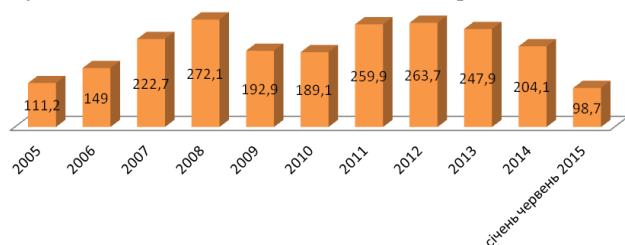


Рис. 3. Капітальні інвестиції в Україну за 2005-2015 рр. [2]

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами залучення капітальних інвестицій, у січні – червні 2015 року залишаються: промисловість – 33,7 млрд. грн., будівництво – 15,0 млрд. грн., інформація та телекомунікації – 14,5 млрд. грн., сільське, лісове та рибне господарство – 9,4 млрд. грн., оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,6 млрд. грн., транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,0 млрд. грн., операції з нерухомим майном – 3,8 млрд. грн.

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 рік,

опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася на 20 позицій [1].

Україна в рейтингу розташовується на 89 місці і входить до переліку країн, що показали найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією. У 2014 році наша країна займала 109 місце.

Основними причинами, що перешкоджають залученню іноземних інвестицій стали: низький рівень довіри до влади, інтенсивне втручання органів державної влади в сектор приватного бізнесу, тіньова економіка, відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни, нестабільність у сфері оподаткування, нестабільність політичної ситуації в країні, корупція.

Для того щоб зацікавити іноземних інвесторів у доцільності вкладення капіталу в економіку України, необхідно провести ряд соціально-економічних реформ, покращити інвестиційний клімат країни. Під поняттям «інвестиційний клімат» розуміють ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (регіоні, галузі), для ймовірного надходження інвестицій у цю країну (регіон, галузь) [6].

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу. Зокрема, у поточному році (05.02.2015 р.) підписано Угоду між Україною та Японією про сприяння та захист інвестицій, яку ратифіковано Законом України від 03.06.2015 № 505-VIII [3].

Урядом та Президентом України здійснюються кроки по створенню якісно нових умов ведення бізнесу, що мають забезпечити відбудову економіки України, сприятимуть її стабільному розвитку та активізації інвестиційної діяльності.

Сьогодні передбачена державна підтримка реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, зокрема, шляхом звільнення від оподаткування ввізним митом при ввезенні визначеного переліку товарів, необхідних для реалізації таких проектів, та відтермінування сплати ПДВ (до 60 днів) щодо ввезених товарів на підставі векселя (Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць») [5].

Рішення цих соціально-економічних проблем, які є бар'єром для інвесторів, дозволить Україні значно поліпшити інвестиційний клімат і тим самим прискорити темпи економічного зростання,

підвищити ділову активність країни та поліпшити добробут населення. Залучення іноземних інвестицій в національну економіку дозволить Україні вийти на новий рівень розвитку, а саме: залучити новітні технології, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності національного виробництва на світових ринках, забезпечити високий рівень якості продукції, знизити рівень безробіття шляхом створення додаткових робочих місць.

Висновки і пропозиції. У результаті проведеного аналізу, з'ясовано, що в Україні створені певні умови для ефективного залучення іноземних інвестицій, однак є ще ряд проблем, які необхідно вирішувати, застосовуючи сучасний організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в країну.

Економічний механізм залучення іноземних інвестицій, незважаючи на недоліки, що мали місце в цьому процесі в Україні, в цілому повинен значно більше стимулювати прихід ефективного інвестора в промисловість, транспорт, будівництво через створення умов для розвитку недержавного сектору, що сприятиме прискореному розвитку економіки країни. На сьогодні Україна не є інвестиційно привабливою навіть порівняно з найближчими країнами Східної Європи. Такі висновки підтверджуються результатами різних експертних оцінок. Відмітною ознакою слугує падіння інвестиційного рейтингу нашої держави, поряд з поліпшенням економічного становища її потенціальних конкурентів на світових ринках. Отже, говорячи про іноземні інвестиції треба враховувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету, як пріоритетну в своїй економіці, а також використовують при цьому можливо найбільший набір заходів.

Для покращення інвестиційного клімату, необхідно здійснити низку першочергових заходів, а саме:

– підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічно-

го розвитку, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу;

– розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їх поточних рейтингів інвестиційної привабливості, забезпечити державний моніторинг їх виконання як одного з критеріїв успішності діяльності місцевих державних адміністрацій;

– поширити реалізацію обласними державними адміністраціями навчальних програм серед бізнесменів з підготовки інвестиційних пропозицій, складання інвестиційних бізнес-планів, юридичного супроводу інвестиційних проектів, управління інвестиційними проектами. Передбачити механізми надання державою послуг щодо підвищення кваліфікації та атестації фахівців у сфері інвестиційної діяльності;

– суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики, зокрема – щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку, удосконалити методики та критерії виявлення проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки;

– підготувати перелік заходів щодо посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів;

– поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо- і довгостроковий період часу.

Таким чином, реалізація цих заходів дозволить Україні залучити увагу іноземних інвесторів до вітчизняної економіки, а на запропоновані заходи не повинні впливати зміна владних політичних команд, метою яких повинно бути гарантованість захисту ринкових прав і свобод інвестора.

Список літератури:

1. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, – 1996. – № 19. – Ст. 80.
2. Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика. – К. Знання, 2005. – 470 с.
3. Гайдучкий А. П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А. П. Гайдучкий // Фінанси України.-2004. – № 12. – С. 50-57.
4. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. – К: Фінанси і статистика, 2002. – 471 с.
5. Державна служба статистики України [Офіц. сайт]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Європейська бізнес-асоціація [Офіц. сайт]. URL: <http://www.eba.com.ua/>
7. Інвестиційний клімат України: проблеми формування та заходи поліпшення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Marrch/12.htm>

Юрчик И.Б., Маценко А.А.

Винницкий торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

В статье рассмотрены основные проблемы и перспективы привлечения иностранных инвестиций в Украину. Проанализированы статистические данные, отражающие динамику иностранных инвестиций. Выявлены основные проблемы, препятствующие увеличению иностранных инвестиций. Обоснована значимость иностранных инвестиций, как фактора социально-экономического развития страны.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, инвесторы.

Yurchik I.B., Matsenko A.A.

Vinnitsa Trade and Economic Institution
Kyiv National University of Trade and Economics

FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

Summary

In the articles the considered basic problems and prospects of bringing in of foreign investments are to Ukraine. Statistical information which reflect the dynamics of foreign investments is analysed. Found out basic problems which hinder the increase of foreign investments. Grounded meaningfulness of foreign investments, as a factor of socio-economic development of country.

Keywords: foreign investments, investment climate, investment attractiveness, investors.